

MATERIÁL NA JEDNÁNÍ ZASTUPITELSTVA MĚSTA ŽATCE DNE 12. 09. 2019

Název: Agentura pro sociální začleňování – Vstupní analýza Města Žatec

Předkládá: Mgr. Kamila Sulíková, vedoucí odboru sociálních věcí

Zpracoval: Ing. Lucie Kořánová, referent samosprávy

Obsah:
1. Návrh unesení
2. Zdůvodnění
3. Přílohy

1. Návrh unesení:

Zastupitelstvo města Žatce projednalo a schvaluje Vstupní analýzu města Žatec vypracovanou Úřadem vlády ČR – Sekcí pro lidská práva, Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování se sídlem nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1 – Malá Strana, PSČ 118 01.

Odpovídá: Mgr. K. Sulíková

Termín: 30. 09. 2019

2. Zdůvodnění:

- RM Žatce přijala usnesení č. 567/19 ze dne 12. 08. 2019 ve znění: *Rada města Žatce projednala a doporučuje Zastupitelstvu města Žatce schválit Vstupní analýzu města Žatec vypracovanou Úřadem vlády ČR – Sekcí pro lidská práva, Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování se sídlem nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1 – Malá Strana, PSČ 118 01.*
- Schválená spolupráce s Úřadem vlády ČR – Sekcí pro lidská práva, Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování (dále v textu „ASZ“) – na základě usnesení ZM Žatce č. 41/19 ze dne 21. 03. 2019
- Memorandum o spolupráci bylo podepsáno ze strany Města Žatce dne 10. 04. 2019, ze strany ASZ dne 21. 06. 2019
- Přihláška Města Žatce ke spolupráci s ASZ byla schválena Monitorovacím výborem ASZ dne 05. 06. 2019, viz příloha č. 1
- V rámci výzkumné části spolupráce zpracovala ASZ výzkumnou zprávu – Vstupní analýzu města Žatec (dále jen „Analýza“), viz příloha č. 2; cílem bylo na sledovaném území (město a jeho místní části) identifikovat míru sociálního vyloučení a zmapovat problémy a potřeby cílových skupin v jednotlivých oblastech sociálního vyloučení.
- Terénní sběr dat proběhl v období od listopadu 2018 do ledna 2019.
- Analýza přináší zjištění v oblasti bydlení, zaměstnanosti, bezpečnosti, zadluženosti, sociálních služeb a zdraví.
- Analýza je základem pro zpracování strategického plánu obce v oblasti sociálního začleňování

Stanovisko odboru soc.věcí:

Analýza je prvním dokumentem zpracovaným „pohledem zvenku“. Jedná se o popis situace ve městě z pohledu ohrožení obyvatel sociálním vyloučením. Výzkumníci nebyli při mapování a popisu situace zatíženi místní znalostí a vlastními zájmy.

Aktuální situace v oblasti spolupráce s ASZ:

- Dne 19. 06. 2019 proběhlo setkání lokálního partnerství - setkání zástupců ASZ, samosprávy, státní správy, neziskového sektoru a dalších aktérů; byla představena Analýza, definovány pracovní skupiny (dále jen „PS“) a jejich složení, stanoveny termíny setkávání – cílem příprava strategického plánu a projektů pro podporu sociálního začleňování – PS jsou otevřené pro další zájemce o spolupráci
- Ve dnech 11. 07. 2019 a 15. 07. 2019 proběhla setkání PS Bydlení a rodina, dne 30. 07. 2019, 05. 08. 2019 proběhlo setkání PS Dluhy a zaměstnanost, dne 30.08.2019 a 05.09.2019 je proběhlo setkání PS Prevence.
- V září 2019 proběhne setkání PS v oblasti Vzdělávání – výstupem samostatný strategický dokument
- O dalším průběhu bude ZM informováno

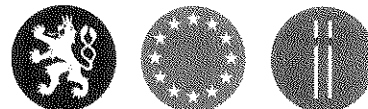
Doporučujeme navržené usnesení schválit.

3. 2 přílohy

1. Oznámení o schválení přihlášky Města Žatce
2. Vstupní analýza Města Žatec

Úřad vlády České republiky

Odbor pro sociální začleňování (Agentura)

Vážená paní
Mgr. Zdeňka Hamousová
Starostka města Žatec
Nám. Svobody 1
ŽATEC

V Praze dne 24. 6. 2019
Čj. 21211/2019-UVCR

Vážená paní starostko,

Monitorovací výbor Agentury pro sociální začleňování rozhodl na svém jednání dne 5. června 2019 o výběru města Žatec ke spolupráci s Agenturou v rámci tzv. 7. vlny Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (dále jen KPSVL).

Prostřednictvím tohoto finančního mechanismu jsou do spolupráce zapojena také tři ministerstva, resp. řídicí orgány operačních programů (OP Zaměstnanost, OP Výzkum, vývoj vzdělávání a Integrovaný regionální operační program). Hlavním cílem této spolupráce bude nastavení strategického rámce pro následné čerpání evropských zdrojů na kýžené změny ve vašem městě.

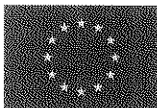
Jsem rád, že po roční spolupráci v režimu předvstupní vzdálené dílčí podpory se s přechodem na spolupráci v režimu KPSVL začne v Žatci problematika sociálního vyloučení řešit za intenzivní podpory Agentury komplexně i v dalších oblastech.

Věřím, že naše spolupráce povede ke zmírnění sociálního vyloučení ve Vašem městě.

S uctivým pozdravem

Mgr. David Beňák, DiS
ředitel odboru

Mgr. David Beňák, DiS.
Digitálně podepsal
Mgr. David Beňák, DiS.
Datum: 2019.06.24
09:09:12 +02'00'

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

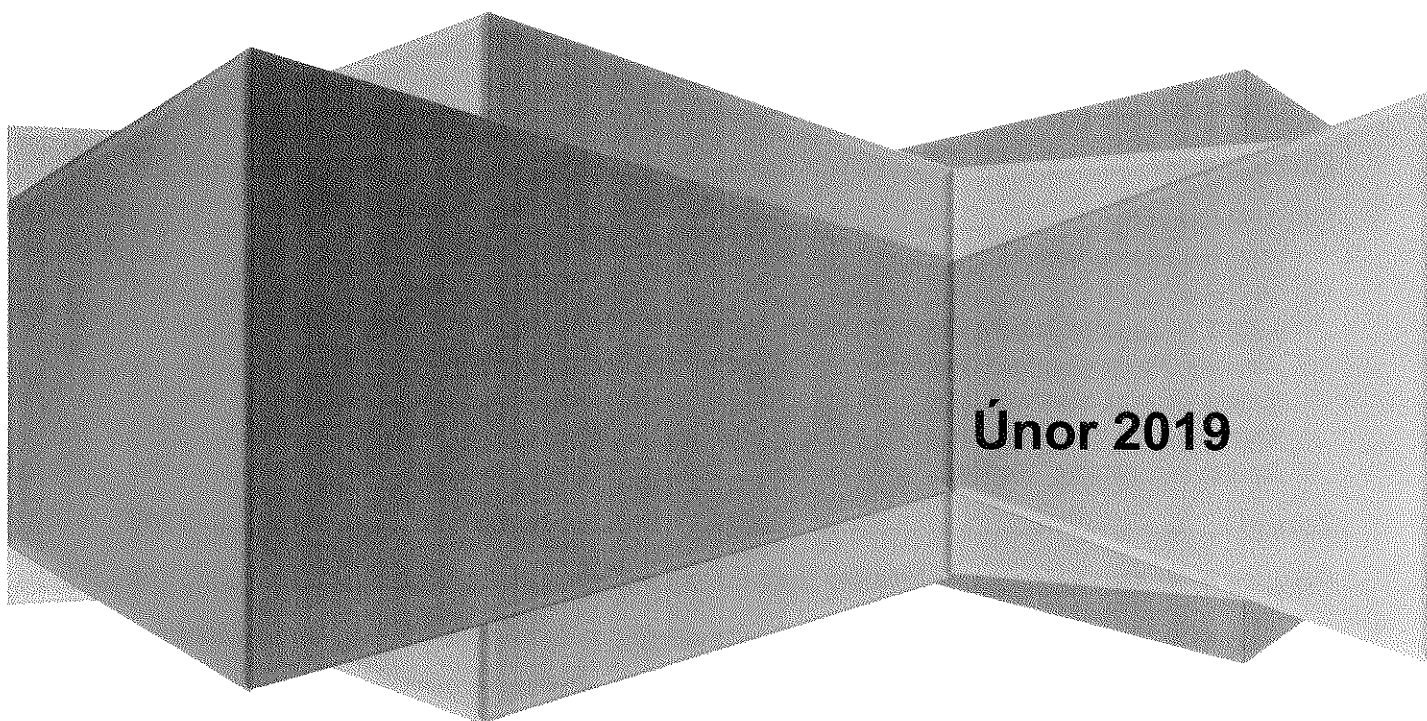
Agentura
pro sociální začleňování

Realizováno v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605.

Vstupní analýza města Žatec

Výzkumná zpráva

Zpracovaly: Zuzana Korecká a Tereza Smékalová

Text neprošel jazykovou korekturou

Obsah

Manažerské shrnutí výzkumu v Žatci	22
Seznam zkratk	44
Cíle vstupní analýzy	55
Metodologie výzkumu	55
Standardy výzkumné práce Agentury pro sociální začleňování	77
Základní terminologie	88
Agentura pro sociální začleňování	88
Sociální vyloučení	88
Stručná charakteristika města Žatce	1010
Deskripce sociálního vyloučení v Žatci	1212
Monitoring médií z hlediska problematiky sociálního vyloučení v Žatci	1515
Bydlení	1717
Bytový fond v Žatci	1717
Byty ve vlastnictví města	1818
Byty v soukromém vlastnictví	1919
Ubytovny	2020
Pobytové služby	2020
Bydlení osob ohrožených sociálním vyloučením	2121
Zaměstnanost	2525
Bezpečnost	3132
Zadluženost	3738
Sociální služby	4344
Oblastní charita Most	4546
Vavřinec, z.s.	4647
MOSTY - sociálně psychologické centrum, z.s.	4647
Azylový dům pro muže (Oblastní spolek Českého červeného kříže Louny)	4748
Žatecký spolek Handicap, z.s.	4748
Most k naději, z.s. – K-centrum Žatec	4849
Spolek pro integraci menšin	4950
Zdraví	5152
Příloha č. 1: Deskripce sociálního vyloučení v Žatci (checklist)	5556
Obrazová příloha č. 1 – Objekty s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením	6162
Obrazová příloha č. 2 – Reklamy nabízející půjčky	6566
Zdroje a literatura	6667

Manažerské shrnutí výzkumu v Žatci

Hlavní cílem výzkumu Agentury pro sociální začleňování (dále jen ASZ) bylo na sledovaném území identifikovat míru sociálního vyloučení, a zmapovat problémy a potřeby cílových skupin v jednotlivých oblastech sociálního vyloučení.

Terénní sběr dat proběhl v období od listopadu 2018 do ledna 2019. Celkem bylo realizováno téměř 50 rozhovorů, a to jak s místními znalostními aktéry, tak s obyvateli částí města, kde se nachází skupiny domů s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením.

Předkládaná vstupní analýza vychází jak z poznatků získaných ze statistických dat, tak i z profesních zkušeností oslovených místních aktérů či z osobních zkušeností respondentů z lokalit se zvýšenou koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením. Přináší zjištění v oblasti **bydlení, zaměstnanosti, bezpečnosti, zadluženosti, sociálních služeb a zdraví**.

Město Žatec disponuje 368 byty, přičemž 170 z nich je v režimu domu s pečovatelskou službou. Město nemá schválené zásady pro hospodaření s byty ve vlastnictví města nebo jiný dokument, který by určoval například postup při výběru nájemce do městského bytu. K rozhodování o přidělování bytů zřizuje Rada města bytovou komisi, byty jsou však vždy pronajímány na základě rozhodnutí Rady města. Žádosti o městské byty jsou posuzovány individuálně, bytová komise přihlíží k potřebnosti ze zdravotních nebo sociálních důvodů. Při výběru nájemců městských bytů jsou zohledňovány i priority města, momentálně je to třeba bydlení pro tzv. prospěšné profese. Tímto krokem by město chtělo přispět k řešení situace ohledně kritického nedostatku pracovníků ve zdravotnictví. Pro jiné cílové skupiny město byty vyhradit neplánuje.

Poptávka po bydlení v Žatci již několik let neklesá. Zvýšený zájem o pronájem i koupi bytů souvisí zejména s nárůstem pracovních míst v okolních průmyslových zónách. Příliv pracovních sil ovlivnil i složení klientely ubytoven. Zaměstnanci firem v okolí Žatce z těchto ubytovacích zařízení zcela vytlačili osoby pobírající dávky hmotné nouze. Výjimku představuje jedna ubytovna, která však ubytovává pouze muže.

Osoby ohrožené sociálním vyloučením nacházejí bydlení především v nájemních bytech soukromých vlastníků pronajímajících byty za podmínek, které by byly jinými zájemci o pronájem neakceptovatelné. Byty často vykazují zhoršené hygienické podmínky i nedostatky v technickém stavu a vybavení. Ceny nájemného jsou vysoké, velká část nájemníků hradí náklady na bydlení prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi.

Vzhledem k tomu, že bydlení u těchto pronajimatelů představuje v současné době pro většinu osob ohrožených sociálním vyloučením jedinou možnost, je důležité jim poskytnout podporu v tom, aby si bydlení udržely. Kromě aktivit podporujících udržení stávajícího bydlení by však město mohlo prostřednictvím zavedení systému prostupného bydlení pomoci ke snížení počtu osob žijících v nájemních bytech tzv. obchodníků s chudobou.

Ve městě není dostatečně pokryta potřeba bydlení pro osoby v bytové nouzi, chybí zejména noclehárna. Nedostačuje rovněž kapacita pobytových služeb zejména pro ženy a rodiny s dětmi. Pro mladé lidi opouštějící po dosažení zletilosti dětský domov není ve městě dostupná registrovaná pobytová služba, tzv. Dům na půl cesty, ani jiné „startovací“ bydlení.

V Žatci bylo začátkem února 2019 evidováno 793 uchazečů o zaměstnání. Uchazeči, kteří jsou v evidenci déle než 1 rok, představovali 41 % z nich. V posledních letech dochází ke kontinuálnímu poklesu nezaměstnanosti v Žatci i v celém regionu. Důležitější však je zaznamenaný pokles počtu a zejména podílu dlouhodobě evidovaných uchazečů. V Žatci byl v říjnu roku 2017 podíl uchazeči o zaměstnání evidovaných déle než 1 rok na celkovém počtu uchazečů 51 %, v únoru 2019 jejich podíl klesl na již zmíněných 41%.

Za poslední období došlo ve spádovém území OO PČR v Žatci k poklesu zjištěné kriminality. Což koresponduje s vývojem nápadu trestných činů v Ústeckém kraji i v ČR. Objasněnost trestných činů naopak stoupá, tento vývoj rovněž odpovídá celorepublikovému trendu. Z hlediska bezpečnosti je možné označit za nejvíce problematickou oblast v Žatci lokalitu v Podměstí vymezenou ulicemi Hájkova, Boženy Němcové, Třebízského. Označení této oblasti jako rizikové vychází jak ze statistických údajů, tak z výpovědí místních obyvatel, kteří tuto oblast vnímají jako méně bezpečnou v důsledku přítomnosti mládeže ve veřejném prostoru.

Vzhledem k pocíťovanému zvýšenému výskytu rizikového chování dětí a mládeže ve městě chybí nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. K ukončení fungování NZDM POHODA došlo počátkem roku 2018. Poptávka je jak po zařízení pro děti od 6 do 15 let, tak i pro mládež od 16 do 26 let. Absence služby zajišťující práci se skupinou starší mládeže, která se neúčastní organizované volnočasové činnosti, byla akcentována z více stran.

V Žatci je dlouhodobě přítomný problém stabilně vyšší úrovně konzumace drog (marihuana, pervitin, alkohol). Mnoho relevantních aktérů oceňuje pozitivní roli žateckého K-centra, která spočívá ve snižování sociálních a zdravotních rizik spojených s užíváním drog.

V roce 2017 bylo v exekuci 2 642 obyvatel Žatce a celkový počet exekucí dosáhl čísla 13 618. Podíl osob s více než deseti exekucemi dosáhl 16 % (tj. 417 osob). Kumulace exekucí je považována za nejzávažnější problém. Se zvyšováním počtu osob s deseti a více exekucemi se zvětšuje skupina lidí ohrožených sociálním vyloučením. Obyvatelé Žatce mají poměrně dost příležitostí získat informace, na koho se v případě problémů s dluhy obrátit. Dluhová poradna sídlící ve městě je hodnocena jako kompetentní, avšak problémem je její vysokoprahovost a chybějící akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení. Další dluhové poradny (akreditované pro oddlužení) jsou až v Lounech nebo v Mostě.

Nabídka a úroveň sociálních služeb v Žatci je dobrá. Téměř každá cílová skupina, která je ve městě přítomná, má k dispozici odpovídající sociální službu. Většina oslovených respondentů z cílové skupiny je, či byla, v kontaktu s pracovníky těchto organizací. Mnozí z nich využili jejich asistenci při jednání s úřady či při řešení konkrétních životních situací.

Sníženou dostupnost primární zdravotní péče – zejména pak stomatologů, všeobecných praktických lékařů a praktických lékařů pro děti a dorost artikulovala většina poskytovatelů sociálních služeb, jejichž klienti zaznamenali ztížený přístup k takové péči. Z hlediska dostupnosti zdravotní péče ve městě představuje velmi rizikový faktor důchodový věk řady lékařů praktiků. Odchod byt' jen jednoho lékaře do důchodu může ovlivnit celkovou dostupnost poskytovaných zdravotních služeb.

Nepříznivá je i situace v dostupnosti psychiatrické péče a péče psychologů. Relevantní aktéři se ve spolupráci s městem snaží zajistit alespoň dojíždění odborníků z těchto oborů nebo zprostředkovávat klientům kontakty na příslušná zařízení v okolních regionech.

Seznam zkratk

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování, Úřad vlády ČR
APK – Asistent prevence kriminality
APZ – Aktivní politika zaměstnanosti Úřadu práce
ČSÚ – Český statistický úřad
DnB – Doplatek na bydlení (dávka pomoci v hmotné nouzi)
KoP ÚP – Kontaktní pracoviště Úřadu práce ČR
KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
MP – Městská policie
MPSV ČR- Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO – Nestátní nezisková organizace
NZDM – Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
PnŽ – příspěvek na živobytí (dávka pomoci v hmotné nouzi)
OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí
OZV – obecně závazná vyhláška
OO PČR – Obvodní oddělení Policie ČR
OOP – opatření obecné povahy
SLDB – Sčítání lidu, domů a bytů
SVL – Sociálně vyloučená lokalita
TČ – trestný čin
ÚP ČR – Úřad práce ČR
VPP – Veřejně prospěšné práce (nástroj APZ)

Cíle vstupní analýzy

Následující zpráva předkládá výsledky výzkumu realizovaného Agenturou pro sociální začleňování (ASZ), která je jedním z odborů Úřadu vlády ČR, v období **od listopadu 2018 do ledna 2019**. Hlavním cílem této vstupní analýzy je zmapování situace obyvatel lokalit na území Žatce, které byly identifikovány jako místa s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením.

Vstupní analýza se rovněž zabývá širšími okolnostmi existence sociálního vyloučení ve sledovaném městě. Zásadní pozornost je upřena na identifikaci a popis sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, na typ sociálního vyloučení, původ a mechanismy jeho vzniku ve městě. Dále se analýza věnuje přesnějšímu definování cílových skupin intervence ASZ, identifikaci problémů a potřeb cílových skupin v oblastech **bydlení, zaměstnanosti, bezpečnosti, zadluženosti, sociálních služeb a zdraví**.

Samostatnou oblastí je **vzdělávání**, které bude řešeno samostatně v komplementárním projektu „**Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami**“, který realizuje ASZ s podporou OP VVV. V Žatci v tomto směru vznikne další vstupní analýza ASZ, která cílí na problematiku **vzdělávání**, a pomezímu tématu **rodiny a volného času**. Téma **vzdělávání** tak v tomto výstupu zpracováno není, problematice **rodiny** se věnují oba výstupy, v tomto výstupu je téma popsáno především z pohledu možnosti využití příslušných dostupných sociálních služeb.

Vstupní analýza má posloužit jako základní informační materiál pro efektivní spolupráci ASZ s městem a dalších aktérů sdružených v lokálním partnerství. Je teoretickým podkladem pro tvorbu strategického plánu sociálního začleňování a bude k dispozici členům lokálního partnerství při činnosti jednotlivých pracovních skupin. Zároveň analýza poslouží jako materiál pro další analytickou práci ASZ, a pro evaluaci výsledků její činnosti.

Metodologie výzkumu

Výzkum využil ve své metodologii kombinaci **kvalitativních a kvantitativních metod**, kdy jsou analyzována sebraná kvantitativní (povětšinou číselné údaje) a kvalitativní data (např. polostrukturované rozhovory) společně. Další z metod uplatněných v předkládané analýze byl i tzv. **desk research**, tedy sekundární analýza dostupných zdrojů. Tato metoda spočívá v získávání a zanalyzování dat získaných od institucionálních aktérů. Polostrukturované hloubkové rozhovory byly zpracovány pomocí metody otevřeného kódování. Jednotliví respondenti byli rekrutováni na základě vztahu k vydefinovaným tématům vstupní analýzy. Sběr dat probíhal od listopadu 2018 do ledna 2019.

Tabuľka č. 1: Seznam realizovaných rozhovorů

Respondenti	Počet rozhovorů
Městský úřad - Odbor sociální	2 polostrukturované skupinové rozhovory s pracovníci (OSPOD, sociální práce, komunitní plánování) 1 polostrukturovaný rozhovor (vedoucí)
Městský úřad – Odbor místního hospodářství a majetku	1 polostrukturovaný rozhovor se dvěma pracovníky (vedoucí, pracovník – člen bytové komise)
Městská policie	1 polostrukturovaný rozhovor se zástupcem vedení
ÚP KoP Žatec	1 polostrukturovaný skupinový rozhovor s pracovníci (ředitelka, pracovnice oddělení zprostředkování, pracovnice oddělení hmotné nouze)
Vlastníci bytů orientující se na pronájem osobám ohroženým sociálním vyloučením	1 polostrukturovaný rozhovor 3 neformální rozhovory
Personalisté firmy zaměstnávající nízkokvalifikované uchazeče o zaměstnání	2 neformální rozhovory
Zástupci neziskových organizací	1 polostrukturovaný skupinový rozhovor 10 polostrukturovaných rozhovorů
Obyvatelé Žatce	10 polostrukturovaných rozhovorů v lokalitách s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením 14 neformálních kratších rozhovorů v různých lokalitách města

Celkem bylo realizováno téměř 50 rozhovorů. Ve 4 případech se jednalo o skupinové rozhovory, kdy výzkumníci hovořili s více než dvěma respondenty najednou. Šlo o rozhovory s pracovníci sociálního odboru (OSPOD a sociální práce), o rozhovor s pracovníci úřadu práce a s pracovníci organizace poskytující sociální služby. S dalšími institucionálními aktéry bylo provedeno 13 rozhovorů, které výzkumníci vedli s jedním nebo se dvěma respondenty. S obyvateli Žatce bylo uskutečněno celkem 24 rozhovorů. V částech města, kde se nachází skupiny domů nebo domy s vyšším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením, bylo realizováno 10 rozhovorů. Většina z nich se odehrála v domácnostech respondentů nebo v prostorách domů, kde respondenti žijí. K získání lepšího přehledu o situaci v domech s větším podílem osob ohrožených sociálním vyloučením byly provedeny i 3 rozhovory s pronajímateli bytů, vzhledem k tomu, že se tito lidé často nevyskytují v Žatci, některé z rozhovorů byly provedeny telefonicky.

Veškeré informace a údaje použité v této analýze byly získány se souhlasem respondentů, kteří byli informováni o účelu sběru dat a způsobu jejich dalšího využití. Statistická data jsou uváděna v agregované podobě tak, aby byla zachována ochrana osobních údajů dotčených osob. Některé údaje a zdroje byly za účelem ochrany respondentů anonymizovány.

Standardy výzkumné práce Agentury pro sociální začleňování

Výzkumníci Agentury pro sociální začleňování (dále jen ASZ) ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování **zásady validity a reliability dat**. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno longitudinálním šetřením na místě, pečlivým výběrem (rekrutací) respondentů, užitím vhodných nástrojů výzkumu (scénáře rozhovoru, karty checklistů a indikátorů sociálního vyloučení, příp. výzkumnického deníku) i za pomoci přímých citací.

Pro zajištění validity dat výzkumníci v ASZ při své práci využívají tzv. **metodu triangulace zdrojů**, kdy závěry z terénního šetření vycházejí z kombinace min. 3 zdrojů zjištění informací. Práce výzkumníků ASZ je dále založena i na triangulaci výzkumných metod. Mezi standardní použité metody v ASZ tak patří zúčastněné/nezúčastněné pozorování, polostrukturované rozhovory, sekundární analýza získaných dat včetně statistických dat (deskresearch), skupinové rozhovory (FG), příp. dotazníková šetření. Výzkumníci využívají i tzv. triangulaci zjištění v časové ose, tj. ověřují získaná data v rozličných etapách výzkumu.

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů až po kódování sebraných dat (tzv. clustering). Při kódování výzkumníci ASZ redukuje velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek (clusterů) na základě souvislostí (podobnosti či odlišnosti).

Se sběrem a s analýzou dat končí výzkumníci v ASZ v momentě tzv. **nasycení (saturation) dat**. Nasycením se chápe jev, kdy již nepřicházejí nové informace či poznatky z terénu, naopak se objevují stále stejné vzorce a kategorie.

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí i **Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování**, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR. Agentura funguje od roku 2008 a je vládním nástrojem na podporu obcí, které řeší problematiku sociálního vyloučení.

Agentura pro sociální začleňování

- pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy.
- propojuje přitom místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také neziskové organizace, školy a školská zařízení, Úřad práce, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly.
- spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinaci. Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) je nástrojem pomoci obcím a svazkům obcí při sociálním začleňování sociálně vyloučených obyvatel z prostředků Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) za místní podpory Agentury pro sociální začleňování. V rámci tohoto přístupu mohou obce koordinovaně čerpat prostředky ze tří operačních programů. Podmínkou čerpání je vypracování strategického plánu sociálního začleňování, který obcím a městům Agentura pomáhá zpracovat.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme **proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace**. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nachází v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele sami o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě. Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje. Specifickou rolí v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

Stručná charakteristika města Žatce

Město Žatec se nachází v jihozápadní části Ústeckého kraje. Leží v okrese Louny a je největším městem tohoto okresu. Do roku 1960 byl Žatec okresním městem stejně jako Louny vzdálené 22 kilometrů. Po reformě státní správy v roce 1960 vznikl nový okres, jehož centrem se však staly Louny. Město Žatec učinilo v roce 1994 kroky k tomu, aby se opět stalo okresním městem, tento záměr ale nevyšel. V roce 2003 se Žatec stal obcí s rozšířenou působností v rámci Ústeckého kraje. Žatecký správní obvod zahrnuje 18 obcí, Žatec je zde jedinou obcí se statutem města. Město Žatec se skládá ze sedmi částí: Žatec, Bezděkov, Milčeves, Radičeves, Trnovany, Velichov a Záhoří.

Tabulka č. 2: Počet obyvatel Žatce v letech 2013 - 2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Počet obyvatel	19 258	19 391	19 258	19 212	19 175
Přírůstek (celkem)	21	117	-9	-78	-51
přirozený	-35	-14	4	19	-19
stěhováním	56	131	-13	-96	-32

Zdroj dat: ČSU

K 1. 1. 2018 mělo město Žatec 19 142 obyvatel. Počet obyvatel vykazuje v posledních pěti letech klesající trend. Celkový přírůstek obyvatelstva od roku 2015 totiž dosahuje záporných hodnot, především kvůli nárůstu záporného přírůstku stěhováním.

Město je proslulé tradicí pěstování chmele a nabízí mnoho turistických zajímavostí spjatých s chmelařskou a pivní tematikou. Žatec je také městem vojenským. Vojenská posádka se v Žatci nachází už od roku 1935. V současné době v kasárnách při východním okraji města sídlí 41. mechanizovaný prapor 4. brigády rychlého nasazení. Pro své rozlehlé historické centrum je Žatec oblíbenou destinací filmařů.

Historické centrum prošlo v průběhu 20. století několika výraznými proměnami ve struktuře obyvatelstva. V první polovině minulého století zde byla početná židovská komunita, což dokládá přítomnost budovy synagogy přímo v centru města. Důsledkem událostí po křišťálové noci zbylo z téměř osmi stovek žateckých Židů ve městě pouze kolem 30 osob. Arizované nemovitosti přešly do rukou žateckých Němců, kteří tvořili většinu obyvatel centrální části města. Odsunem německého obyvatelstva po druhé světové válce se centrum města vylidnilo a nemovitosti začaly chátrat - byty byly často na hranici hygienické závadnosti. Do některých historických domů pak byly v 50. letech nastěhovány romské rodiny původem ze Slovenska. Začátkem 80. let domy v centru osídlila další vlna Romů z východního Slovenska. Na přelomu 80. a 90. let bylo sice mnoho romských rodin přesídleno do bytů na sídlišti Jih, ale Romové se do historických domů vrátili, potom co noví majitelé zjistili, že nejsou schopni financovat domy výhodně koupené v rámci privatizace a začali pronajímat byty sociálně znevýhodněným Romům.

V Žatci se podobně jako v jiných městech objevuje poměrně silné vnímání rozdílů mezi Romy „starousedlíky“ a „novousedlíky“. S tímto dělením se lze setkat u části běžné majoritní populace, ale i u osob působících v oblasti sociální práce. Ztotožňují se s ním i někteří Romové. Tato dichotomie totiž může být pro Romy ve městě jednou z možností, jak se vymanit

z negativního diskurzu, který je spojen s migrujícími Romy - „novousedlíky“. Negativně jsou vnímáni i Romové migrující do Velké Británie.

Podle údajů vyplývajících z provedených rozhovorů a z dokumentů města (viz Zdroje) je nejvíce Romů zastoupeno na sídlišti Jih, dále v ulicích přilehlých středu města a v Žatci - Podměstí. Počet Romů ohrožených sociálním vyloučením je na základě rozhovorů s místními aktéry odhadován asi na 700 - 750 osob.

